

Latviešu valodā izdots arī Heteres Morisas romāns

♦ **Aušvicas tetovētājs**, 2019

Stāsts par Cilka neiedomājamo drosmi, saskaroties ar pašu lielāko ļaunumu, un viņas apņēmību izdzīvot par spīti visam paliks jūsu atmiņā vēl ilgi pēc šīs aizkustinošās grāmatas izlasīšanas.

Sunday Express

“Cilka ceļojums” ir par ciešanām, grūtībām un izdzīvošanu, un – pats būtiskākais – par to, lai mēs to vienmēr atcerētos.

INewspaper

Aizkustinošs stāsts par kādas sievietes drosmi, stājoties pretī neiedomājamiem pārbaudījumiem.

Woman's Weekly

Cilka ir reāla persona, un šī romāna galvenie fakti ir patiesi, tostarp arī tas, ka viņa, līdzīgi Lali, ieslodzījumā iepazīna mīlestību. Šis ir stāsts par Cilku, kura izdzīvoja trīspadsmit gadus ellē. Hetera Morisa raksta par holokaustā iesaistīto cilvēciskumu, lai mēs nekad neaizmirstu notikušo.

www.nyjournalofbooks.com

HEATHER MORRIS

Cilka's
JOURNEY

HETERE MORISA

Cilkas

CEĻĀJUMS

No angļu valodas tulkojusi
Zane Rozenberga

821.111(931)-31
Mo 592

Heather Morris
CILKA'S JOURNEY

Copyright © 2019 by Heather Morris
The moral rights of the author has been asserted.
Originally published in the English language as “Cilka’s Journey” by Bonnier Zaffre,
an imprint of Bonnier Books UK.
Published in Latvia by arrangement with Bonnier Books UK.
All rights reserved.

Jacket design © Nick Stearn
Jacket photographs © Shutterstock.com, SPUTNIK / Alamy Stock Photo

Hetere Morisa
CILKAS CEĻOJUMS

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projektu vadītāja *Una Orinska*
Tulkotājas redakcijā
Korektore *Diāna Graudiņa*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Vāka dizainu adaptējusi *Ize Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-656.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Zane Rozenberga, 2020
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2020
ISBN 978-9934-0-8765-3

*Maniem mazbērniem Henrijam, Natanam,
Džekam, Reičelai un Aštonam.
Nekad neaizmirstiet drosmi, mīlestību un cerību, ko mums
devuši tie, kuri izdzīvoja, un tie, kuri neizdzīvoja.*

Šis ir daiļliteratūras sacerējums, kura pamatā likta Aušvicas tetovētāja Lali Sokolova nepastarpināta liecība par Aušvicas–Birkenavas nometnē iepazīto gūstekni Ceciliju “Cilku” Kleinu un liecības no citiem, kuri viņu pazinusi, kā arī manis pašas pētījumi. Kaut gan šis stāsts ietver faktus un informāciju par holokaustā izdzīvojušo un pēc Otrā pasaules kara padomju gulaga nometnēs ieslodzīto sieviešu pārdzīvojumiem, tas tomēr ir literārs darbs un neatspoguļo visus Cilkas dzīves notikumus. Turklāt romāna tēlu klāsts ir visai daudzveidīgs: dažiem iedvesmu devuši reāli cilvēki, daži iemieso sevī vairāk par vienu individu, savukārt citi ir pilnībā izdomāti. Šī baisā perioda vēsture ir atspoguļota daudzos faktoloģiskos dokumentos, un es iesaku ieinteresētajiem lasītājiem tos uzmeklēt.

Vairāk informācijas par Ceciliju Kleinu un viņas ģimeni, kā arī par gulaga nometnēm jūs atradīsiet šī romāna beigās. Es ceru, ka pēc šīs grāmatas izdošanas atklātībā parādīsies vēl citas ziņas par Cilku un par cilvēkiem, kuri viņu reiz pazinusi.

Hetere Morisa, 2019. gada oktobrī

1. NODAĻA

Aušvicas koncentrācijas nometne,
1945. gada 27. janvāris

Cilka raugās uz pretī stāvošo kareivi, vienu no armijas vīriem, kas ienākuši koncentrācijas nometnē. Viņš kaut ko saka krievu, pēc tam vācu valodā, skatīdamies lejup uz astoņpadsmitgadīgo meiteni. – *Du bist frei.* – Tu esi brīva. Viņa nezina, vai ir pareizi sadzirdējusi vīrieša teikto. Vienīgie krievi, kurus viņa līdz šim redzējusi, ir bijuši karagūstekņi – novārguši un izsalkuši cilvēki.

Vai tiešām iespējams, ka pastāv brīvība? Vai tiešām šis murgs var būt galā?

Kad Cilka neatbild, vīrietis noliecas un uzliek rokas viņai uz pleciem. Viņa saraujas.

Kareivis ātri atvelk rokas. – Piedod, es negribēju tevi nobiedēt. – Viņš turpina runāt stomīgā vācu valodā. Tad viņš papurina galvu, šķiet, nospriedis, ka meitene viņu nesaprot. Ar plašu kustību viņš lēni saka tos pašus vārdus vēlreiz: – Tu esi brīva. Tu esi drošībā. Mēs esam Padomju armija un ieradāties tev palīdzēt.

– Es saprotu, – Cilka čukstus atbild un cieši savēl mēteli ap savu sīko augumu.

– Vai tu saproti krievu valodu?

Cilka apstiprinoši pamāj ar galvu. Viņa ir uzaugusi, prazdama austrumslāvu valodas rusīnu dialektu.

– Kā tevi sauc? – kareivis draudzīgi jautā.

Cilka paskatās augšup viņam acīs un skaidri atbild: – Mans vārds ir Cecilija Kleina, bet draugi sauc mani par Cilku.

– Skaists vārds, – vīrietis saka. Cilka šķiet savādi skatīties uz vīrieti, kas ir stiprs un vesels, bet nav viņas paverdzinātājs. Viņam ir dzidras acis, apaļīgi vaigi un no cepures apakšas spraucas gaišu matu šķipsnas. – No kurienes tu esi, Cilka Kleina?

Atmiņas par agrāko dzīvi ir izbalējušas, miglainas. Kādā brīdī viņai bija kļuvis pārāk sāpīgi atcerēties, ka tāda vispār ir bijusi, ka viņa kādreiz ir dzīvojusi Bardejovā kopā ar savu ģimeni.

– Es esmu no Čehoslovākijas, – viņa aizlauztā balsī saka.

Aušvicas–Birkenavas koncentrācijas nometne,
1945. gada februāris

Cilka sēž blokā, cieši pievirzījusies vienīgajai krāsniņai, kura dod siltumu. Viņa zina, ka ir jau piesaistījusi uzmanību. Citas darbspējīgās sievietes, starp tām arī viņas draudzenes, esesieši pirms vairākām nedēļām varmācīgi aizveda no nometnes. Pārējās gūsteknes ir izģindušas, slimas vai gluži vēl bērni. Un kopā ar viņām ir Cilka. Palicējas bija paredzēts nošaut, taču nacisti tik ļoti steidzās tikt projām, ka atstāja viņas likteņa varā.

Atbraucējiem ir pievienojušies citi virsnieki – pretizlūkošanas dienesta aģenti, kā Cilka ir dzirdējusi, kaut gan viņa īsti nesaprot, ko tas nozīmē, – un tiem jārisina situācija, kurai vidusmēra kareivis nav sagatavots. Drošības dienesta uzdevums ir gādāt par likumu un kārtību, vispirmām kārtām saistībā ar jebkādiem draudiem padomju valstij. Kareivji viņai ir stāstījuši, ka šo ierēdņu pienākums esot izjautāt katru cietumnieku, lai noteiktu viņu statusu ieslodzījuma vietā, īpašu uzmanību pievēršot tam, vai viņi ir sadarbojušies ar nacistiem vai strādājuši to labā. Vācijas armija, kas pašlaik atkāpjas, esot Padomju Savienības ienaidnieki, un

ikviens, kurš varētu būt ar tiem saistīts, automātiski tiekot uzskatīts par valsts ienaidnieku.

Blokā ienāk kareivis. – Nāc man līdzi! – viņš saka, izstiepis pirkstu pret Cilku. Tajā pašā brīdī stingra plauksta sagrābj viņas labo roku un uzrauj viņu kājās. Aizvadīto nedēļu laikā ieslodzītās ik pa laikam ir vestas uz izjautāšanu, un tāda aina ir kļuvusi par bloka ikdienas daļu. Cilkaī tas nozīmē vienkārši “viņas kārtu”. Viņai ir astoņpadsmit gadu, un atliek vienīgi cerēt, ka pratinātāji sapratīs: viņa darīja to, ko darīja, lai izdzīvotu, un viņai nebija citas izvēles. Izvēle bija tikai starp dzīvi un nāvi. Atliek vienīgi cerēt, ka drīz viņa varēs atgriezties savās mājās Čehoslovākijā un saņemt spēkus turpmākajai dzīvei.

Cilku ievēd ēkā, kuru Padomju armija izvēlējusies par savu štābu, un viņa mēģina uzsmaidīt četriem vīriešiem, kuri sēž telpas pretējā malā. Šie cilvēki taču ir šeit, lai sodītu ļaunos gūstekņu mocītājus, nevis viņu. Ir pienācis labāks laiks, un zaudējumu vairs nebūs. Cilkaī smaidam neviens neatbild. Viņa ievēro, ka šo vīriešu formastērpi mazliet atšķiras no tiem, kurus nēsā ārpusē palikušie karavīri. Viņiem ir zili uzpleči, un uz cepurēm, kas noliktas priekšā uz galda, ir tādas pašas zilas lentes ar sarkanu svītru.

Beidzot viens no četrtnes uzsmaida viņai un laipni saka:

– Vai jūs varētu nosaukt savu vārdu?

– Cecīlija Kleina.

– No kurienes jūs esat, Cecīlij? Nosauciet savu valsti un dzimto pilsētu!

– Es esmu no Bardejovas Čehoslovākijā.

– Jūsu dzimšanas gads un datums?

– 1926. gada 17. marts.

– Cik ilgi jūs esat šeit bijusi?

– Mani atveda šurp 1942. gada 23. aprīlī, drīz pēc sešpadsmitās dzimšanas dienas.

Ierēdnis brīdī klusē un vērīgi lūkojas viņā.

– Tas bija diezgan sen.

- Šajā vietā tā ir vesela mūžība.
  - Ko jūs šeit darījāt kopš 1942. gada aprīļa?
  - Centos palikt dzīva.
  - Jā, bet kā jums tas izdevās? – Pratinātājs piešķiebj galvu.
- Jūs neizskatāties pēc tādas, kas būtu dzīvojusi badā.

Cilka neatbild, tikai paceļ roku pie matiem, ko pati apgrieza pirms vairākām nedēļām, kad no nometnes aizveda viņas draudzenes.

- Vai jūs strādājāt?
- Es strādāju, lai paliktu dzīva.

Viru četrrotne pārmij skatienus. Viens no viņiem paņem papīra lapu un brīdi izliekas lasām, tad turpina pratināšanu.

– Mums šeit ir ziņojums par jums, Cecilija Kleina. Tajā teikts, ka patiesībā jūs palikāt dzīva tāpēc, ka sniedzāt prostitūcijas pakalpojumus ienaidniekam.

Cilka klusēdama krampjaini norij siekalas un skatās uz visiem pratinātājiem pēc kārtas, cenzdamās izprast, ko tie saka un kādu atbildi gaida no viņas.

Ierunājas cits vīrietis: – Jautājums ir pavisam vienkāršs. Vai tu drāzies ar fašistiem?

- Viņi bija mani ienaidnieki. Es šeit biju gūstekne.
- Bet vai tu drāzies ar fašistiem? Mums teica, ka jā.
- Tāpat kā daudzi ieslodzītie, es biju spiesta darīt to, ko lika mani sagūstītāji.

Pirmais ierēdnis pieceļas. – Cecilija Kleina, mēs nosūtīsim jūs uz Krakovu un tur lemsim par jūsu turpmāko likteni. – Tagad viņš vairās skatīties uz Cilku.

– Nē! – Cilka pieceldamās iesaucas. Nevar būt, ka tā ir īstenība. – Jūs nedrīkstat man to nodarīt! Es šeit esmu cietumniece!

Viens no vīriešiem, kurš līdz šim neko nav teicis, klusi jautā:

- Vai jūs runājat vāciski?
- Jā, mazliet. Esmu šeit bijusi trīs gadus.